

○המנוע הפנימי:

12 צעדים שיובילו להעצמת

תחושת המסוגלות של התלמידים

האני זיאדה – מאמן אישי קאוצ'ר, מנחה קבוצות בארגון, מאבחן דידקטי דינאמי, מומחה הערכה ומדידה בחינך, מדריך פסיכולוגיה חיובית.

○ האם מורים צריכים להסתפק בללמד את החומר בלבד? האם תפקידנו מסתכם בהעברת ידע ופיתוח חשיבה? או שאולי יש לנו המורים מקום להעצים את תלמידינו מעבר ללמידה עצמה?

○ כמורה, אני מבקש להעצים את תלמידיי תוך כדי העשייה החינוכית. כלומר, אני מנסה לתת לתלמידים להרגיש שיש להם כוח ועוצמה להצליח, שהם מסוגלים להגיע לאן שירצו, אם רק יבחרו בכך, יעבדו לשם כך ולא יוותרו. אני עושה זאת כי אני יודע שציונים גבוהים ותעודת בגרות איכותית אינם מספיקים. על מנת להצליח, התלמידים צריכים להאמין בעצמם וביכולותיהם, לדעת איך לחתור קדימה, לצמוח ולהתקדם. האמונה בעצמם והמוכנות לעבוד קשה, לחתור קדימה ולהתקדם, יעזרו לתלמידים גם בשנות בית הספר, אבל לא פחות מכך – בהמשך דרכם.

○ האמונה הפנימית של התלמידים בעצמם ובעוצמה האישית שלהם יכולה לתפקד כמנוע פנימי שיביא אותם להצלחה. לפעמים המנוע הזה פועל, ולעיתים הם מגיעים לכיתותינו כשהמנוע הפנימי הזה כבוי. עלינו המורים לדאוג להפעיל אותו אצל התלמידים שזקוקים לכך – ליצור אצלם בערה פנימית שתגרום להם לדעת שהם יכולים. בהמשך עלינו לדאוג ולתחזק את פעילותו של המנוע הזה אצל כל התלמידים, כך שלא יכבה.

○ להבנתי כבר מגיל צעיר, עוד לפני שלב הבגרות, צריך להנחיל את התפיסה הזו ולהשריש אותה באני מאמין של התלמידים דרך כל פעולה ואירוע. מתוך כך אני כמורה לא רואה לנגד עיניי את רק תלמידים, אני רואה לנגד עיניי את המפתחים, המדענים ופורצי הדרך הבאים של מדינת ישראל.

המנוע הפנימי: 12 צעדים שיובילו להעצמת תחושת המסוגלות של התלמידים

1. קיום שיחות אישיות –

- על מנת להעצים את התלמידים וליצור אצלם תחושת מסוגלות, עלינו לבנות עמם קשר אישי הדוק. מתוך כך, עלינו לקיים שיחות אישיות עמם, להכיר כל תלמיד ותלמידה, לברר את נקודות החוזק שלו/ה, שדרכן נחזק אותם, ולגלות את נקודות החולשה שבהן נסייע ככל האפשר.

2. הצבת יעדים אישיים –

- יחד עם התלמיד/ה נציב יעדים אישיים לטווח הקצר ולטווח הארוך, ונחשוב גם כיצד ומתי נמדוד אותם. כאשר אנחנו יודעים לאן התלמיד/ה רוצה להגיע, נוכל להזכיר לו/ה מדוע הלמידה חשובה לו/ה. בנוסף, כך נוכל לעזור לתלמיד/ה להתקדם לעבר מטרותיו/ה וליצור אצלו/ה חוויה של הצלחה ומסוגלות לעמידה במטרות האישיות.

3. התייחסות לאתגרים ומכשולים כמתנות –

- לכאורה מכשולים, קשיים ואי הצלחות עלולים לפגוע בהעצמת התלמיד/ה ולערער את תחושת המסוגלות האישית שלו/ה. אך מכשולים, קשיים ואפילו כישלונות יכולים להוות הזדמנויות מופלאות לחיזוק תחושת המסוגלות האישית ולהובלת התלמיד/ה למידה החשובה כי בדרך להצלחה יש להתאמץ ולפעמים גם להיכשל, אך הדבר החשוב ביותר הוא לא להפסיק לנסות. כלומר, במידה רבה, הדרך בה ישפיע הכישלון על התלמידים שלנו תלויה בצורה בה אנחנו נתייחס אליו. לכן לדעתי עלינו כמורים לראות בקשיים ובכישלונות הזדמנויות למידה והתפתחות של התלמידים. נעשה זאת באמצעות שיחות מעודדות ומחזקות לאחר כל כישלון, שיעודדו את התלמיד/ה להמשיך להסתכל קדימה ולשאוף גבוה. בשיחות אלו נציף את תהליך הלמידה, נדבר על התמונה הרחבה – על היעדים ושאיפות של התלמיד/ה ועל המסע בדרך אליהם, שאיננו תמיד קל. נבהיר שחשוב להמשיך ולנסות, אפילו ביתר שאת, אל מול מכשולים ואי הצלחות.

4. אתגרו את התלמידים –

- כדי לגרום לתלמידים לפתח תחושת מסוגלות גבוהה, עלינו להתייחס אליהם כמי שיש להם מסוגלות גבוהה. לכן עלינו לתת להם משימות מאתגרות, כאלו שיפעילו את החשיבה, היצירתיות והדמיון שלהם, כאלה שידרשו מהם לעבוד קשה. פעמים רבות אנחנו מוותרים לתלמידים שלנו ומתייחסים אליהם באופן פשרני, תוך וויתור, אך התייחסות כזו משדרת להם שהם אינם מסוגלים לעמוד באתגר. לכן עלינו להציב רף גבוה המותאם לתלמיד/ה ולהיות שם יחד איתם כדי לוודא שהם יעמדו בו.

כדי לגרום לתלמידים לפתח תחושת מסוגלות עלינו להתייחס אליהם כמי שיש להם מסוגלות גבוהה - עלינו לתת להם משימות מאתגרות

5. הנהיגו תרבות של חשיבה חיובית -

- בשיחות עם התלמיד/ה נסו תמיד לחשוב ולדבר באופן חיובי. חשבו כיצד התלמיד/ה יכול/ה להתקדם, איך כל דבר מקדם אותו/ה ובמה הוא תורם לו/ה. גם כאשר מדברים על מכשולים, קשיים וכישלונות – חשוב לשמור על החשיבה החיובית ולחשוב יחד כיצד הם מפתחים ומקדמים את התלמיד/ה.

6. צרו שפה אחידה בכל בית הספר –

○ כאשר כל הגורמים בבית הספר משדרים לתלמידים את אותה המטרה ואותם המסרים, נוצר כוח אדיר. וודאו שכל המורים והצוות משדרים לתלמידים "אתם תגיעו רחוק!", "אין דבר שיעמוד בפניך!", "יש לך את כל הכוח והיכולת להצליח". וודאו שהמחנכים, המורים המקצועיים, היועצות וגם התלמידים האחרים – אף אחד לא מוותר לתלמיד/ה או מוריד את האמונה העצמית שלו/ה.

7. פרגנו לתלמידים ממקום של חוזק וצמיחה אישית –

○ מצאו דרכים שונות לחזק את התלמידים, לפרגן להם ולהרים את רוחם. היו יצירתיים ואל תפסיקו לחשוב על דרכים שיעודדו אותם, אך תמיד ממקום של חוזק וצמיחה אישית ופרטנית ולא מתוך וויתור או פשרה.

8. צרו סיטואציות שיעצימו את התלמידים –

○ תכננו מצבים מעצימים בהם התלמידים השונים יוכלו לזהור ולהשתמש בחוזקות האישיות שלהם. צרו עבור התלמידים הזדמנויות להצלחה במשימות מאתגרות ואפשרו להם להפתיע את עצמם, את חבריהם ואתכם.

9. עבדו דרך הוואטסאפ –

○ וואטסאפ פעיל וחזק, כיתתי ואישי, יכול להוות כלי חשוב לתקשורת, לפרגון ולעידוד התלמידים לעמידה באתגרים. היו חלק פעיל מקבוצת הוואטסאפ הכיתתית והעבירו דרכן מסרים לתלמידים, אך נסו לתת גם לתלמידים מקום לעודד ולקדם זה את זה.

10. אפשרו לתלמידים להוביל –

○ תנו לתלמידים ליזום ולהוביל מהלכים במהלך השנה. צרו תפקידי הובלה רשמיים אך עודדו את התלמידים לקחת יוזמה גם באופן לא רשמי.

11. צרו מפגשים מעוררי השראה –

○ הפגישו את התלמידים עם אנשים מעוררים השראה או לכל הפחות עם סיפוריהם. הציגו בפניהם את הצלחותיהם של האנשים מעוררי ההשראה, אך גם את הכישלונות והקשיים בדרכם ואת הדרך אותה עשו על מנת להתמודד עמם ולהצליח.

12. צאו מהשגרה –

- במהלך השנה צרו הזדמנויות לגיוון ושבירת שגרה – אפשרו לתלמידים להעביר שיעורים, עודדו אותם להכין פעילויות למידה מחוץ לכיתה ובנו אירועי שיא יחד. שבירת השגרה מחד מאפשרת מקום ליכולות השונות של התלמידים, ומאידך היא גם משדרת לתלמידים כי "מגיע להם" והם טובים ומובחרים.

שבירת שגרה מאפשרת מקום ליכולות השונות של התלמידים ומשדרת לתלמידים כי "מגיע להם" כי הם טובים ומובחרים

דוגמה ליישום 12 הצעדים – ערב התרמה מדעי לילד החולה בניוון שרירים

○ אחת הדוגמאות המרגשות ליישום 12 הצעדים לבניית תחושת מסוגלות אצל התלמידים, הינה ערב התרמה מדעי שערכנו – תלמידי הכיתה ואני.

○ הכל התחיל כאשר חשפתי את התלמידים לסיפורו של עדי, ילד בן 10 החולה בניוון שרירים וזקוק לתרופה יקרה שתעצור את התפתחות המחלה. כאשר סיפרתי לתלמידים את הסיפור, עשיתי זאת במטרה לערב אותם בו – הבהרתי להם שאני מצפה שהם יחשבו יחד כיצד ניתן לסייע לעדי. ביצענו סיעור מוחות והתלמידים החליטו לקיים ערב מדעי – מעין יריד בו הם יעבירו תחנות מדעיות. הם חשבו על דרכי הפעולה, הם ביצעו את חלוקת התפקידים, הם נפגשו כזוותי עבודה, הם שיווקו את הערב, הם בנו את התחנות.... המשך ←

○ ולבסוף – הם קיימו ערב התרמה מופלא שגייס סכום משמעותי לסיוע לעדי. בערב עצמו ווידאתי שהורים, אנשי תקשורת ודמויות מרכזיות בקהילה יגיעו ויודו אישית לתלמידים, ילחצו להם יד ויגבירו להם את המוטיבציה. ולאחר מכן? בסיום הפעילות כל תלמיד/ה קיבל/ה משוב חיובי וממוקד לעשייה שלו/ה, כמו גם אמירות מחזקות נוספות: "בזכותכם תלמידים צעירים הצליחו לבצע ניסוי מורכב בפעם הראשונה בחייהם", "הרעיון שלכם גרם לקהילה שלמה לפתוח את הכיס והלב ותרום לעדי", " אתם המנהיגים של המחר, הוכחתם זאת היום ובגדול, שיכנעתם אנשים לתרום, להגיע ליריד ולהשתתף במעשה כה חשוב" וכן הלאה.

○ אז מה היה כאן? יצאנו מהשגרה יצרנו סיטואציה שתעצים את התלמידים, בה כל תלמיד ותלמידה יכלו למצוא עשייה משמעותית ולבטא חוזקות אישיות. אפשרנו לתלמידים להוביל וליזום, אתגרנו את התלמידים וקבענו יעד אישי וקבוצתי, התמודדנו עם אתגרים וכישלונות לרוב (שהרי אירוע שכזה מזמן מגוון של אתגרים וקשיים), ולכולם התייחסנו כמתנות שמאפשרות למידה, קיימנו שיחות אישיות תוך כדי בניית האירוע ועודדנו שיח חיובי, שחצה גם את גבולות הכיתה ועבר לשאר בית הספר, עבדנו דרך הוואטסאפ ופרגנו לתלמידים על ההצלחות והעשייה המופלאה שלהם.

העצמת התלמידים – הטענת מצברים עבור המורה

○ העצמת התלמידים דורשת מאיתנו המורים משאבים ומחוייבות גבוהה, אך עם זאת, לדעתי העצמת התלמידים גם מונעת שחיקה שלנו – היא מטעינה את המצברים ומאפשרת יציאה משגרת העבודה שלנו, ולא פחות מכך – היא מרגשת ומבהירה לנו כמה באמת התלמידים שלנו מופלאים ומסוגלים.

העצמת התלמיד מטעינה את המצברים ומאפשרת יציאה משגרת העבודה שלנו - המורים

גם אתם יכולים

- ההמלצה שלי לצוותי ההוראה היא לתכנן לא רק את תוכניות הלימודים וההכנה למייצבים, אלא לכוון גבוה יותר, להעצמת התלמידים ובניית מסוגלות אישית. עלינו לראות את התלמידים של כל אחד ואחת מאתנו כחוד החנית של המדינה. עתיד המדינה תלוי רק בהם. הם היוצרים והם הכוח שיוביל את מדינתנו.
- אנו אנשי החינוך משפיעים על דור העתיד והמחויבות שלנו צריכה להיות להקנות להם כלים להסתכל קדימה, רחוק וגבוה. לשם כך עלינו להאמין ולדעת שהתלמידים שלנו הנם בעלי עוצמות ומסוגלות להגיע רחוק. בהתאמה לכך, להתייחס אל התלמידים שלנו כמובילי המחר.

○ הגישה שלנו לתלמידים צריכה להשתנות, מגישה סלחנית, פשרנית ומוותרת, לגישה מצמיחה, מעצימה ובלתי מתפשרת. זהו המתכון לטיפוח אזרחים פורצי דרך, אזרחים שעתידה וכוחה של המדינה תלוי בהם.

